

poetry. Realizing this goal, the author worked on book prints published in several publishers of the Ukrainian SSR at that time, in particular, the Ukrainian State Publishing House (State Publishing House of Ukraine), the Ukrainian Publishing House of Political Literature (Political Publishing House of Ukraine), the State Publishing House of Fiction (Lithuania), the publishing house of Odessa State University named after I. Mechnikov, the publishing house of the Dnipropetrovsk regional committee of the Communist Party of the Bolsheviks of Ukraine. Based on this work, the author came to the conclusion that the printing press of the first postwar years laid a solid foundation of a huge literary community, which for many decades determined the public attitude to the events of the Great Patriotic War.

Keywords: book printing; publishing houses of the Ukrainian SSR; Main Department for Literature and Publishing (Golovlit of the Ukrainian SSR); scientific works; military memoirs

References

1. Anotatsiyi naukovykh robot, vykonanykh u 1941—1945 rr. Odes'kym derzhavnym universytetom imeni I. I. Mechnikova. (1946). Odesa: Vydavnytstvo Odes'koho universytetu.
2. Vershyhora P. (1946). *Lyudy z chystoyu sovistyuu*. Kyiv: Ukrayins'ke derzhavne vydavnytstvo, Kn. 1.
3. Voron'ko P. (1946). *Partyzans'kyy heneral Rudnyev*. Kyiv: Ukrayins'ke vydavnytstvo politychnoyi literatury.
4. I. Le, A. Trypil's'kii and P. Usenko [za red]. (1945). *Heroyi Tret'oho Ukrayins'koho*. Kyiv: Ukrayins'ke derzhavne vydavnytstv.
5. Shkoda A. H. [otv. za vyp.]. (1946). *Dnepropetrovshchyna. K 3-y hodovshchynne osvobozhdenyya ot nemetsko-fashyst-skykh zakhvatchykov*. Dnepropetrovsk: Dnepropetrovskyy obkom KP(b)U.
6. Kaftanov S. (1946). *Radyans'ka intelihentsiya virno sluzhyt' svoiyiy bat'kivshchyni*. Kyiv: Ukrayins'ke vydavnytstvo politychnoyi literatury.
7. Manuyil's'kyy D. (1946). *Ukrayins'ko-nimets'ki natsionalisty na sluzhbi u fashyst-s'koyi Nimechchyni. Dopovid' 6-ho sichnya 1945 r. na naradi vchyteliv zakhidnykh oblastey Ukrayiny*. Kyiv: Ukrayins'ke vydavnytstvo politychnoyi literatury.
8. Polozhenye o Hlavnom Upravlenyy po delam lyteratury y yzdatel'stv pry Sovete Mynystrov Ukraynskoey SSR — Hlavlyt USSR. (1946). *Prylozhenye k postanovlenyyu Soveta Mynystrov USSR y TSK KP(b)U № 1275 ot 16 yulya 1946 h*. Kiev: Radyans'ka shkola.
9. Ushakov N. (1946). *Letopys' 1941—1944*. Kiev: Derzhavne vydavnytstvo khudozhn'oyi literatury.
10. Sholin M. (1946). *Partyzans'kyy shlyakhmy*. Kyiv: Ukrayins'ke vydavnytstvo politychnoyi literatury.

Надійшла до редакції 19 квітня 2021 року

ВІДАТНІ ДІЯЧІ ТА ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ

УДК 002.1-051(477)(092)Пал

Наталія Кушнарєнко,

доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХДАК,
заслужений працівник культури України,
e-mail: nataliyankush@gmail.com

Алла Соляник,

доктор педагогічних наук,
професор, декан факультету соціальних комунікацій
і музейно-туристичної діяльності
Харківської державної академії культури,
e-mail: allasolyanik164@gmail.com

Відома постать українського документознавства (до 70-річчя від дня народження Ю. Палехи)

В яскравому сузір'ї представників українського документознавства є ім'я Юрія Івановича Палехи — одного з фундаторів вітчизняного документознавства, кандидата історичних наук, професора, талановитого лектора, методиста й організатора вищої освіти, вихователя нової генерації документознавців-аналітиків та інформаційних менеджерів, людини невтомної енергії й високої відповідальності за справу підготовки кадрів. За чисельністю опублікованих Юрієм Івановичем підручників і навчальних посібників у галузі

загального та управлінського документознавства, кількість яких перевищила 50 назв, науковця варто номінувати званням "Рекордсмен України". Тематична структура потоку його публікацій має такі особливості: 63% наукових і навчально-методичних праць присвячено діловодству та документаційному забезпеченню управління, 17,5% — інформаційно-аналітичній діяльності, 15% — проблемам загального документознавства, 4,5% — документознавчій професіології.

Ще на початку 1990-х рр. вийшли друком перші навчально-методичні видання Ю. Палехи, присвячені організації загального й кадрового діловодства та документаційного забезпечення управління. Книги видано українською мовою, що в той час було рідкісним явищем і сприяло ліквідації дефіциту українськомовної навчальної літератури для студентів

новоствореної спеціальності "Документознавство та інформаційна діяльність". Важливо, що Юрій Іванович одним із перших увів до наукового обігу поняття "ділова комунікація" та 1995 р. видав навчальний посібник, в якому розкрив теоретико-організаційні засади сучасної ділової комунікації. У 1998 р. Ю. Палеха у співавторстві з В. Кудіним випустили друком ще один інноваційний навчальний посібник "Культура управління та підприємництва". Відтоді комплексне вивчення сутності та складників культури управління стало одним із провідних напрямів наукової творчості ювіляра.

Результати ґрунтовних досліджень проблем організаційної та управлінської культури Ю. Палеха узагальнив в однойменній монографії, а згодом — у дисертаційному дослідженні "Культура діловодства в сучасних установах України: становлення, технологія, організація, керування", поданому на здобуття ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.10 "Історія науки і техніки" та успішно захищеному в Українському науково-дослідному інституті архівної справи та документознавства 2005 р. Закономірним є той факт, що 2006 р. із грифом Міністерства освіти і науки України вийшов друком навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти "Культура діловодства", в якому це поняття було розкрито з позицій системного підходу, визначаючи сутність таких складників: культури документотворення; культури організації руху документів; інформаційно-технологічної культури; культури служби діловодства; культури управління діловодством. Водночас було обґрунтовано важливість запровадження людиноцентристської парадигми ефективного функціонування системи документаційного забезпечення управління.

Після захисту дисертації навчально-методичні праці науковця виходять на якісно новий рівень теоретичних узагальнень: у 2008 р. Ю. Палеха у співавторстві з Н. Леміш видав навчальний посібник "Загальне документознавство", що став вагомим теоретичним підґрунтям підготовки документознавців широкого профілю, зорієнтованих на працю не лише в ділових структурах, а й в усіх типах спеціалізованих документо-комунікаційних установ. Посібник схвально оцінили представники авторитетних документознавчих шкіл провідних ЗВО України. Про якість і ґрунтовність викладення матеріалу в навчальному виданні свідчить той факт, що й понині його активно використовують студенти українських університетів під час вивчення курсу "Документознавство".

Ще одним ефективним методичним інструментом якісної документознавчої підготовки фахівців став навчальний посібник Ю. Палехи та Н. Леміш "Історія діловодства (документознавчий аспект)", в якому всебічно висвітлено основні віхи історії документування управлінської інформації, починаючи від часів шумеро-вавилонської цивілізації, стародавніх Єгипту, Греції та Риму, Давньоруської держави, розкрито особливості організації діловодства періоду литовської експансії та Речі Посполитої. Особливу цінність з погляду виховання національної самоідентифікації

студентської молоді України мають розділи 4—6, присвячені розкриттю специфіки організації діловодства в адміністративних структурах козацької доби, розвитку діловодства на українських землях в XIX — початку XX ст. та особливостей ведення діловодства в Україні від початку XX ст. і до наших часів.

Наукові розвідки та навчально-методичні праці Ю. Палехи сприяли збагаченню змісту, методики й освітніх технологій викладання студентам не лише документознавчого циклу дисциплін у межах спеціальності "Документознавство та інформаційна діяльність", а й спорідненої спеціальності "Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія". Майже в усіх профільних ЗВО України за підручниками Ю. Палехи студенти опановують навчальні дисципліни "Документознавство", "Діловодство", "Кадрове діловодство", "Документаційне забезпечення управління", "Документно-інформаційні ресурси", "Документне фондознавство", "Документально-інформаційні комунікації", "Стандартизація та сертифікація в інформаційній, бібліотечній та видавничій справі".

Від 2010-х рр. якість документознавчої підготовки фахівців суттєво підвищилася завдяки тому, що Ю. Палеха ініціював уведення в освітній процес та оснащення авторськими навчальними посібниками таких інноваційних дисциплін, як "Документування в правовій сфері", "Документування в підприємницькій сфері", "Документування в дипломатичній діяльності", "Кадрове діловодство в органах вищої влади і місцевого самоврядування", "Діловодство в інформаційно-консультаційній діяльності", "Управлінське документування", "Консолідована інформація" та інших.

Цінність навчального посібника "Документально-інформаційні комунікації", виданого Ю. Палехою у співавторстві з Н. Мурейко та О. Оксіюк із грифом Міністерства освіти і науки України, полягає в тому, що видання не лише розкриває сутність і структуру системи соціальних комунікацій людства, а й характеризує базові документо-комунікаційні інституції (мережу бібліотек, національних архівів, музеїв, органів науково-технічної інформації), висвітлює особливості організації роботи інституцій масової, наукової, рекламної, політичної комунікації.

Новітній навчальний посібник Ю. Палехи "Інформаційна культура" (Київ, 2020), написаний у співавторстві з О. Палехою та Ю. Горбанем, є оригінальним завдяки застосуванню суб'єкт-суб'єктного підходу до рівнів розкриття сутності досліджуваного феномена: на рівні інформаційного суспільства; на рівні інформаційної культури особистості; на рівні інформаційної культури конкретної організації.

Важливо зазначити, що нетривіальні авторські ідеї Юрія Івановича активно друкували й друкують авторитетні фахові часописи, як-от "Економіка та управління", "Студії з архівної справи та документознавства", "Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія", "Архівознавство. Археографія. Джерелознавство", "Секретар-референт", "Кадровик України", "Довідник кадровика", "Кадри і зарплата", "Кадрова практика" та інші.

Складним викликом на шляху модернізації системи фахової вищої освіти було реформування організаційних засад підготовки фахівців вищої кваліфікації внаслідок ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 226 "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти", згідно з яким у галузі 02 "Культура і мистецтво" було введено нову інтегровану спеціальність 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа", що об'єднала два раніше самостійні освітні напрями — "Книгознавство, бібліотечознавство і бібліографія" й "Документознавство та інформаційна діяльність". Це стало суттєвою проблемою на шляху реформування змісту та структури підготовки документознавців.

Важливою новацією в модернізації організаційних принципів і методологічних підходів формування змісту вищої освіти варто визнати оголошення Міністерством освіти й науки України відкритого конкурсу, котрий проводили серед представників науково-педагогічної громадськості вітчизняних ЗВО щодо демократичного обрання складу підкомісії Науково-методичної комісії з культури і мистецтва сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. В результаті проведення у березні 2016 р. конкурсного відбору з 16 претендентів, що подали до участі власні проекти стандартів, до складу роботи підкомісії зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" Науково-методичної комісії з культури і мистецтва було обрано 7 завідувачів профільних кафедр ЗВО Києва, Харкова, Львова, Тернополя, серед яких і Юрія Палеху. Завдяки вагомому внескові науковця в теоретико-методичне забезпечення підготовки інформаційних фахівців його було обрано заступником голови підкомісії зі спеціальності 029, що до грудня 2016 р. розробила спільний проект стандарту галузевої освіти зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" освітнього рівня бакалавр, подала його на розгляд призначених Науково-методичною радою трьох експертів від працедавців і членів професійних асоціацій для подальшого опублікування на офіційному сайті МОН і громадського обговорення.

Відтоді вже п'ятий рік поспіль важливим напрямом діяльності Юрія Івановича є робота у складі заступника голови, а згодом — голови підкомісії зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" Науково-методичної комісії з культури і мистецтва Науково-методичної ради МОН. Відповідно до "Положення про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України", затвердженого наказом МОН від 27.10.15 № 1115, цей орган визначено як форму спільної участі держави, робото-

давців, навчальних закладів, представників академічної науки в розробленні методології та змісту освіти, формуванні стандартів освіти, впровадженні сучасних педагогічних та інформаційних технологій. Як талановитий організатор Юрій Іванович налагодив не лише ефективні зв'язки між розробниками стандартів і стейкхолдерами — авторитетними роботодавцями та одночасно рецензентами проектів стандартів, а й продуктивні контакти з працівниками МОН, відповідальними за вчасне узгодження та експертизу проектів стандартів на численних етапах їх науково-методичних експертиз у процесі затвердження. Завдяки його плідній співпраці з усіма суб'єктами складної та тривалої процедури розроблення, громадського обговорення, методичної та фахової експертизи, погодження й затвердження нормативних документів було своєчасно підготовлено проекти стандартів вищої освіти зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" всіх освітніх рівнів: початкового (молодший бакалавр), першого (бакалавр), другого (магістр), третього — освітньо-наукового (доктор філософії). У кожному з цих документів Юрій Іванович активно відстоював якісний перелік фахових компетентностей і результатів навчання, присвячених документознавчому складникові підготовки інформаційних фахівців. Нині, згідно з наказами МОН від 12.12.2018 № 1378 "Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти", від 24.05.2019 № 728 "Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" для другого (магістерського) рівня вищої освіти", обидва стандарти набули чинності від 2019/2020 навчального року, і за цей час зарекомендували себе як ефективний інструмент розроблення, запровадження та акредитації освітніх програм підготовки фахівців у галузі документознавства та інформаційної діяльності. У продуктивній і злагодженій роботі групи розробників нового покоління освітніх стандартів зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" є велика заслуга Ю. Палехи.

17 червня цього року професору кафедри інформаційно-аналітичної діяльності та інформаційної безпеки Національного транспортного університету Юрію Івановичу Палесі виповнюється 70 років. З ювілеєм, наш дорогий друже! Бажаємо здоров'я, добробуту, наснаги, шани та любові всіх, хто Вас оточує! Будьте завжди убезпечені від життєвих негараздів, хай кожен день наповнюється цікавими справами й земними радощами, а рідні та друзі дарують любов і повагу!

Надійшла до редакції 20 квітня 2021 року

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21783-11683ПР від 31.12.2015.

Формат 60x84¹/₈. Ум. друк. арк. 6,05. Тираж 166 пр. Зам. 27.

Журнал надруковано на обладнанні Книжкової палати України

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1954 від 24.09.2004.

До уваги читачів: електронний варіант журналу "Вісник Книжкової палати" ISSN 2076-9555 (онлайн-версія) розміщено на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в розділі "Наукова періодика України":

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKP/index.html